

Magda Bellwon

Uniwersytet SWPS

mbellwon@conseo.pl

Marta Janina Kuklo

Uniwersytet w Białymstoku

ORCID: 0000-0001-5995-1394

m.kuklo@uwb.edu.pl

O potrzebie kompleksowego uregulowania kwestii wynagrodzenia mediatora w mediacjach sądowych, prowadzonych na podstawie przepisów k.p.c. i aktualizacji jego wysokości

On the Need for Comprehensive Regulation of the Issue of Mediator's Remuneration in Court Annexed Mediations, Conducted on the Basis of Provisions of the Code of Civil Procedure and Updating Its Height

ABSTRAKT

W związku z rozwojem mediacji sądowej prowadzonej na podstawie przepisów k.p.c. i brakiem znaczącej nowelizacji przepisów odnoszących się do wynagrodzenia mediatora za świadczone usługi autorki opracowania stawiają pytanie: czy przedmiotowe wynagrodzenie jest adekwatne do posiadanych przez mediatora doświadczeń, kompetencji (wiedzy, umiejętności, odpowiedzialności), jakości, nakładu pracy (w tym wymiaru czasu pracy poświęcanego danej sprawie będącej przedmiotem postępowania mediacyjnego) oraz aktualnej sytuacji gospodarczej? A jeżeli nie to, w jaki sposób należy uregulować wynagrodzenie mediatora, tak aby uwzględniło w/w elementy? Autorki dokonują analizy w/w zagadnienia, formułując hipotezę, że wynagrodzenie mediatora w sporach, w których podstawą do prowadzenia mediacji są przepisy k.p.c., nie jest uregulowane kompleksowo, a jego wysokość nie jest adekwatna do posiadanych przez mediatora doświadczenia, kompetencji, jakości świadczonych przez niego usług, nakładu pracy oraz aktualnej sytuacji gospodarczej. Na podstawie przyjętej hipotezy, uwzględniając ramy objętościowe opracowania, autorki wskazują, że celem przedmiotowego wyводу jest po pierwsze przedstawienie ewolucji przepisów w zakresie wynagrodzenia mediatora,

analiza obecnie obowiązujących wraz z przedstawieniem uwag *de lege lata*; po drugie sformułowanie postulatów *de lege ferenda* w zakresie zmiany przepisów regulujących wynagrodzenie mediatora, tak aby przedmiotowe opracowanie miało poza charakterem naukowo-badawczym także walor praktyczny (niosąc wartość poznawczą dla praktyki). Poza zakresem rozważań pozostawiają zaś problematykę kompetencji mediatora i systemu/sposobu ich potwierdzenia oraz kwestię ponoszonych przez niego wydatków związanych z nabywaniem i podnoszeniem swoich kwalifikacji, jak również z prowadzeniem postępowań mediacyjnych (odnosząc się do nich wyłącznie w sposób fragmentaryczny tam, gdzie uznają to za niezbędne). Tak zaproponowane ujęcie tematu (do którego opracowania wykorzystano metody: dogmatyczno-prawną – w celu analizy określonych przepisów prawa, teoretyczno-prawną – służącą do analizy w/w problematyki według poglądów doktryny, w tym własnych i socjologicznych – użytą do zbadania funkcjonowania analizowanego zagadnienia w praktyce) zakłada, że przedstawiona problematyka pozwoli nie tylko na prowadzenie poszerzonych badań (ze względu na przynależność Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej m.in. o analizę prawnoporównawczą problematyki wynagrodzenia mediatora w innych państwach członkowskich UE), ale także powrót do ogólnopolskiej dyskusji (która w środowiskach mediatorów prowadzona jest od lat), przede wszystkim zaś realnie wpłynie na zmianę przepisów w zakresie wynagrodzenia mediatora w związku ze świadczonymi przez niego usługami.

Słowa kluczowe: alternatywne metody rozwiązywania sporów (ADR); mediacja; wynagrodzenie; mediator

WPROWADZENIE

Mediacja sądowa¹ prowadzona na podstawie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego (dalej: k.p.c.)², a więc przedmiotowe postępowania polubowne procedowane w sporach z zakresu prawa cywilnego (w tym rodzinnego i opiekuńczego), gospodarczego i prawa pracy, pomimo stosunkowo wolnego rozwoju na przestrzeni lat³ (odkąd w 2005 roku została wprowadzona do przepisów k.p.c.⁴) z roku na rok

¹ Zarówno w literaturze przedmiotu, jak i praktyce wyróżnia się dwa rodzaje postępowań mediacyjnych ze względu na podstawę ich prowadzenia. Jednym z nich są mediacje sądowe (prowadzone w związku z postanowieniem wydanym przez sąd kierujący sprawę do mediacji), drugim zaś pozasądowe (prowadzone na podstawie klauzuli mediacyjnej zawartej w umowie, z której wynika spór lub zgodną wolę skonfliktowanych stron, wyrażonych z umowie zawartej z mediatorem o przeprowadzenie postępowania mediacyjnego).

² Ustawa z dnia 17 lipca 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tj. Dz.U. z 2023 r. poz. 1550 ze zm.), dalej jako k.p.c.

³ Stały, lecz powolny rozwój mediacji sądowej można zaobserwować, analizując statystyki Ministerstwa Sprawiedliwości przedstawiające coroczny wzrost liczby spraw kierowanych do postępowania mediacyjnego, na podstawie przepisów k.p.c. przez sądy powszechne I i II instancji. Porównując jednak przedmiotowe dane z liczbą spraw wpływających co roku do sądów powszechnych I i II instancji, wynika, że wykorzystanie mediacji w sadach powszechnych jest nadal niewielkie. Zob.: Ministerstwo Sprawiedliwości, *Postępowanie mediacyjne w świetle danych statystycznych. Sądy rejonowe i okręgowe w latach 2006–2013*, Warszawa 2024, <https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/publikacje/> [dostęp: 7.07.2024].

⁴ Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2005 r. Nr 172, poz. 1438). Znowelizowane przepisy k.p.c. uwzględ-

zyskuje na popularności. Powyższe twierdzenie jest oparte nie tylko na refleksji płynącej z analizy stale poszerzającej się literatury przedmiotu czy z rokrocznych statystyk mediacyjnych prezentowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości⁵, ale przede wszystkim wynika z kilkunastoletniego praktycznego doświadczenia autorek, będących mediatorkami, w tym stałymi mediatorkami sądowymi. Jedną z istotnych kwestii natury tak praktycznej, jak i teoretycznej, związaną z problematyką prowadzenia postępowań mediacyjnych zgodnie z wydanym postanowieniem sądu, jest pytanie o aktualność przepisów i stawek za świadczoną przez mediatora usługę. W tym miejscu należy jedynie zaznaczyć (ta kwestia została szczegółowo przedstawiona w dalszej części artykułu), że od wspomnianego wcześniej wprowadzenia instytucji mediacji do przepisów k.p.c. w 2005 roku zostały one znowelizowane raz w zakresie zmiany wysokości wynagrodzenia mediatora, zasadniczo podnosząc 1-krotnie stawkę maksymalną za przeprowadzenie mediacji sądowej (w sprawach, w których możliwe jest określenie wartości przedmiotu sporu)⁶. Dla porównania w tym samym okresie, tj. od 2005 do 2024 roku, minimalne wynagrodzenie za pracę zostało zaktualizowane i podniesione tylko 22 razy⁷, wzrastając ponad 5-krotnie – z kwoty 849,00 zł w 2005 roku do kwoty 4300,00 zł w 2024 roku. Co więcej, zmieniły się i istotnie wzrosły także inne współczynniki gospodarcze (np. wartość PKB, wysokość przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej). Także zachodzące procesy inflacyjne w zakresie inflacji bazowej i inne, w tym m.in.: pandemia COVID-19 czy wybuch wojny w Ukrainie, skłaniają do zadania zasadniczego pytania o to, czy wynagrodzenie mediatora w sporach, w których podstawą do prowadzenia mediacji są przepisy k.p.c., jest uregulowane kompleksowo, a stawka jest adekwatna do posiadanych przez mediatora doświadczeń, kompetencji (wiedzy, umiejętności, odpowiedzialności), jakości oraz nakładu pracy (w tym m.in. wymiaru czasu poświęcanego danej sprawie będącej przedmiotem postępowania mediacyjnego) czy chociażby aktualnej sytuacji gospodarczej opartej na w/w przykładowych wskaźnikach (PKB, inflacja czy wysokość przeciętnego wynagrodzenia)? A jeżeli nie, to w jaki sposób uregulować przedmiotowe wynagrodzenie mediatora, tak aby uwzględniało w/w elementy?

niające postępowanie mediacyjne w przepisach art. 183¹–183¹⁵ obowiązują od 1 stycznia 2016 roku. Szerzej na temat rozwoju instytucji mediacji zob. np.: M.J. Skrodzka, A. Zemke-Górecka, *Instytucja mediacji w polskim porządku prawnym – jej rozwój i przyszłość w sporach z zakresu prawa cywilnego*, „Palestra” 2019, nr 11–12, s. 263–273.

⁵ Ministerstwo Sprawiedliwości, *Postępowanie mediacyjne...*, s. 1 i n.

⁶ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 czerwca 2016 r. w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym (Dz.U. z 2016 r. poz. 921), dalej jako Rozporządzenie.

⁷ Zob. np. dane znajdujące się na stronie PIT.pl, *Wynagrodzenie minimalne*, <https://www.pit.pl/wynagrodzenie-minimalne/archiwum-wynagrodzenie-minimalne-923042> [dostęp: 7.07.2024] i PIT.pl, *Minimalne wynagrodzenie w 2024/2025 roku*, <https://www.pit.pl/wynagrodzenie-minimalne/> [dostęp: 7.07.2024].

W literaturze przedmiotu brak jest publikacji, poza komentarzami do odpowiednich przepisów⁸, analizujących w/w problematykę. Monograficzne opracowania są poświęcone przede wszystkim samej instytucji mediacji lub jej porównaniu z innymi polubownymi metodami rozwiązywania sporów czy też postępowaniem sądowym, koncentrują się na jej idei, zasadach, przebiegu samego postępowania lub też kwestiach etycznych i roli poszczególnych uczestników mediacji⁹. Dlatego autorki na podstawie posiadanej wiedzy i doświadczenia praktycznego dokonały analizy w/w zagadnienia, formułując hipotezę, że wynagrodzenie mediatora w sporach, w których podstawą do prowadzenia mediacji są przepisy k.p.c., nie jest uregulowane kompleksowo, a jego wysokość nie jest adekwatna do posiadanych przez mediatora doświadczenia, kompetencji, jakości świadczonych przez niego usług, nakładu pracy wykonywanej w toku prowadzenia mediacji oraz aktualnej sytuacji gospodarczej. W związku z przyjętą hipotezą, uwzględniając ramy objętościowe niniejszego opracowania, autorki wskazują, że celem przedmiotowego wywodu jest po pierwsze przedstawienie ewolucji przepisów w zakresie wynagrodzenia mediatora i analiza obecnie obowiązujących wraz z przedstawieniem uwag *de lege lata*. Co więcej, założeniem pomysłodawczyń jest sformułowanie własnych postulatów *de lege ferenda* w zakresie zmiany przepisów regulujących wynagrodzenie mediatora, tak aby przedmiotowe opracowanie miało poza charakterem naukowo-badawczym także walor praktyczny i niosło wartość poznawczą zarówno dla nauki, jak i praktyki. Poza zakresem rozważań pozostała zaś problematyka kompetencji mediatora i systemu/sposobu ich potwierdzenia. Przedmiotowe zagadnienie bowiem ze względu na swoją złożoność i wieloaspektowość, a w związku z tym możliwość różnego sformułowania problemu badawczego, zasługuje na odrębne opracowanie – także monograficzne. Co więcej, również kwestia wydatków ponoszonych przez mediatora w związku ze świadczonymi przez niego usługami, łącząca się bezpośrednio z problematyką wynagrodzenia, została pominięta, a autorki odnoszą się do niej wyłącznie w sposób fragmentaryczny – tam, gdzie według nich jest to niezbędne w kontekście analizowanego zagadnienia.

⁸ Zob. np.: K. Antolak-Szymanski, O.M. Piaskowska, *Mediacja w postępowaniu cywilnym. Komentarz*, Warszawa 2017, s. 1 i n.; T. Cyrol, D. Fuchs, *Mediacja cywilna. Komentarz*, Warszawa 2022, s. 1 i n.

⁹ Zob. np.: M. Bobrowicz, *Mediacja. Jestem za*, Wolters Kluwer 2008; M. Białecki, *Mediacja w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2012, s. 1 i n.; J. Czapska, M. Szelań-Dylewski (red.), *Mediacje w prawie*, Kraków 2014, s. 1 i n.; E. Gmurzyńska, *Rola prawników w alternatywnych metodach rozwiązywania sporów*, Warszawa 2014, s. 1 i n.; J. Czapska, K. Pleszka, M. Araszkievicz, M. Pękala (red.), *Mediacja: Teoria, normy, praktyka*, Warszawa 2017, s. 1 i n.; E. Gmurzyńska, R. Morek (red.), *Mediacje. Teoria i praktyka*, Warszawa 2018, s. 1 i n.; D. Myślińska, *Mediator w polskim porządku prawnym*, Warszawa 2018, s. 1 i n.; A. Zienkiewicz, *Studium mediacji. Od teorii ku praktyce*, Warszawa 2019, s. 1 i n.; A. Kalisz, A. Zienkiewicz, *Mediacja w sprawach gospodarczych jako narzędzie wspierające sukces w biznesie*, Warszawa 2020, s. 1 i n.; L. Indan-Pykno, M. Indan-Pykno, *Metodyka pracy i odpowiedzialność zawodowa mediatora w postępowaniu mediacyjnym*, Warszawa 2022, s. 1 i n.; M. Cetera, M. Tabernacka, *Leksykon mediacji*, Warszawa 2023, s. 1 i n.

Jednocześnie autorki wierzą, że zaproponowane ujęcie tematu, przy którego opracowaniu wykorzystają metody: dogmatyczno-prawną – w celu analizy określonych przepisów prawa, teoretyczno-prawną – służącą do analizy w/w problematyki według poglądów doktryny, w tym własnych i socjologicznych – użytą do zbadania funkcjonowania analizowanego zagadnienia w praktyce, pozwoli nie tylko na prowadzenie poszerzonych badań (i uwzględnienie m.in. pominiętej w niniejszym opracowaniu analizy prawno-porównawczej wynagrodzenia mediatora w innych państwach członkowskich UE, ze względu na przynależność Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej), ale także powrót do ogólnopolskiej dyskusji (która w środowiskach mediatorów prowadzona jest od lat), przede wszystkim zaś realnie wpłynie na zmianę przepisów w zakresie wynagrodzenia mediatora w związku ze świadczonymi przez niego usługami.

CZĘŚĆ BADAWCZA

Ewolucja wysokości wynagrodzenia mediatora w mediacjach sądowych, prowadzonych na podstawie przepisów k.p.c., na przestrzeni lat

Aktualnymi aktami prawnymi normującymi kwestie wynagrodzenia mediatora i kosztów przeprowadzonej mediacji sądowej, w określonych wcześniej kategoriach sporów, są przepisy:

- 1) k.p.c., w tym przede wszystkim:
 - a) art. 183⁵, zgodnie z którym ustawodawca przyznał mediatorowi prawo do wynagrodzenia (co do zasady, obciąża ono wraz z wydatkami strony i jest od nich bezpośrednio przez niego pobierane), podkreślając przy tym, że zasadniczo mediacja jest postępowaniem odpłatnym;
 - b) art. 98¹, w którym prawodawca zaliczył koszty mediacji do kosztów procesu, dokonując przy tym rozróżnienia na wynagrodzenie mediatora (przy czym do określenia jego wysokości zobowiązał się w odpowiednim rozporządzeniu) i wydatki podlegające zwrotowi, związane z prowadzeniem mediacji;
- 2) k.s.s.c.¹⁰ (w tym przede wszystkim art. 5 ust. 1 pkt. 11 oraz art. 93a), w której uregulowana została kwestia katalogu wydatków ponoszonych przez mediatora;
- 3) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości¹¹, wynikające z prerogatywy określonej we wskazanych przepisach k.p.c. i określające tak wysokość

¹⁰ Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tj. Dz.U.2024.0.959 ze zm.), dalej jako k.s.s.c.

¹¹ Zob. przypis 6.

samego wynagrodzenia, jak i wysokość wydatków, które mogą zostać zwrócone mediatorowi.

W związku z przyjętą koncepcją badawczą i brzmieniem w/w przepisów w dalszej części analizowane są te z nich, które odnoszą się przede wszystkim do wysokości przedmiotowego wynagrodzenia (nie zaś wysokości wydatków, związanych z prowadzeniem mediacji), a zatem zawarte w Rozporządzeniu i art. 98¹ k.p.c.

Poprzednikiem wskazanego aktu wykonawczego było rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 30 listopada 2005 roku¹² obowiązujące od 10 grudnia 2005 roku do 30 czerwca 2016 roku. W okresie 10,5 roku jego funkcjonowania wynagrodzenie mediatora w sprawach o prawa majątkowe wynosiło 1% wartości przedmiotu sporu, jednak nie mniej niż 30,00 zł i nie więcej niż 1000,00 zł za całość postępowania mediacyjnego. Natomiast w sprawach o prawa majątkowe, w których nie można było ustalić wartości przedmiotu sporu i w sprawach o prawa niemajątkowe, przedmiotowe wynagrodzenie wynosiło 60,00 zł za pierwsze posiedzenie mediacyjne i 25,00 zł za każde następne. Dodatkowo mediator, o ile upoważnił go do tego sąd, mógł zapoznać się z aktami sprawy. To oznaczało, że w przypadku faktycznego wykorzystania przyznanego mu przez sąd upoważnienia mediator mógł podnieść swoje wynagrodzenie o 10%. Zgodnie z treścią przedmiotowego aktu prawnego mediator mógł również wnosić o zwrot wydatków, które poniósł w związku z prowadzonym postępowaniem mediacyjnym, takich jak pokrycie kosztów zawiadomienia stron, zużytych materiałów biurowych, wynajmu pomieszczenia niezbędnego do przeprowadzenia posiedzenia mediacyjnego, w wysokości nieprzekraczającej 50,00 zł za jedno posiedzenie mediacyjne oraz zwrotu kosztów przejazdu, jeżeli prowadził mediacje poza miejscem swojego zamieszkania. Przy czym zwrotowi podlegały jedynie niezbędne i udokumentowane wydatki. Do w/w kwot mediatorzy będący podatnikiem VAT doliczali określoną ustawowo kwotę tego podatku. W praktyce powyższe kwoty były zwyczajowo pokrywane przez uczestników postępowania mediacyjnego w równych częściach. Oznaczało to, że każdy z nich płacił połowę kwoty wynagrodzenia mediatora oraz 1/2 zwrotu wydatków mediatora związanych z prowadzeniem mediacji.

Biorąc pod uwagę powyższe, wynagrodzenie mediatora wynosiło np.:

a) 100,00 zł (lub 110,00 zł w przypadku zapoznania się z aktami sprawy) za całość postępowania mediacyjnego w sporze, dla którego wartość określona została na poziomie 10.000,00 zł;

b) 500,00 zł (lub 550,00 zł), w sprawie o wartości przedmiotu sporu wyrażonej w kwocie 50 000,00 zł;

c) 1000,00 zł (lub 1100,00 zł), w odniesieniu do postępowania mediacyjnego, w sporze na kwotę 100.000,00 zł i każdą od niej wyższą;

¹² Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 30 listopada 2005 r. w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym (Dz.U. 2005 r. Nr 239, poz. 2018 ze zm.).

– bez względu na liczbę przeprowadzonych posiedzeń mediacyjnych. Przy czym każda ze stron była zobowiązana do zapłacenia wynagrodzenia w kwocie odpowiednio: 50,00 zł (55,00 zł), 250,00 zł (275,00 zł) czy 500,00 zł (550,00 zł). Oczywiście, co zostało zaznaczone, mediator mógł domagać się zwrotu poniesionych wydatków – natomiast w praktyce były to niewielkie kwoty, nieporównywalne do rzeczywiście poniesionych, takich jak chociażby koszt wynajmu pomieszczenia na jedno – nawet kilkugodzinne posiedzenie mediacyjne, przekraczający znacznie kwotę 50,00 zł zwracaną mediatorowi, a wskazaną w Rozporządzeniu.

W sprawach o prawa majątkowe, w których wartości przedmiotu sporu nie dało się ustalić, lub w sprawach o prawa niemajątkowe średnie wynagrodzenie mediatora przy założeniu zorganizowania i przeprowadzenia średnio 3–4 posiedzeń mediacyjnych bez względu na czas trwania każdego z nich wynosiło 110,00 (121,00) zł – 135,00 (148,50) zł, a więc po 55,00 zł (60,50 zł) – 67,50 zł (74,25 zł) od strony.

Tak określone honorarium mediatora miało znaczący wpływ na prowadzenie postępowań mediacyjnych ze skierowania sądów. W raporcie końcowym z badania pt. „Diagnoza stosowania mediacji oraz przyczyn zbyt niskiej w stosunku do oczekiwanej popularności mediacji”¹³ respondenci – mediatorzy uczestniczący w nim, wskazali, że wynagrodzenie, jakie przysługiwało mediatorowi na mocy Rozporządzenia obowiązującego w latach 2005–2016, było zbyt niskie i przekładało się na brak prestiżu zawodu mediatora czy niską motywację do podnoszenia przez niego kwalifikacji oraz ogólny niski wpływ na profesjonalizację tego zawodu. Co więcej, mediatorzy podnosili problem niewspółmierności honorarium do nakładu pracy związanego z prowadzeniem postępowania mediacyjnego, w tym: czasu trwania mediacji, liczby zorganizowanych i przeprowadzonych posiedzeń mediacyjnych, charakteru i trudności związanych z daną sprawą. Przytoczone uwagi dotyczyły zarówno spraw, w których mediatorowi przysługiwało maksymalne wynagrodzenie w kwocie 1000,00 zł, jak i tych, w których wynosiło ono 30,00 zł (za całość postępowania mediacyjnego). Taki stan prowadził często do sytuacji, w których prowadzenie mediacji było, jeżeli w ogóle, traktowane jako zajęcie dodatkowe, które dawało mediatorowi możliwość „dorobienia” (i to wyłącznie w sytuacji, gdy sąd „rozpoznawał” danego mediatora i decydował się na kierowanie do niego znacznej liczby spraw, nie zaś pojedynczych sporów do mediacji). Podobne kwestie były podnoszone w odniesieniu do postępowań mediacyjnych prowadzonych w sprawach, w których nie można było

¹³ Raport Końcowy z badania pt. „Diagnoza stanu stosowania mediacji oraz przyczyn zbyt niskiej w stosunku do oczekiwanej popularności mediacji”. Raport końcowy dostępny na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości poświęconej mediacji: <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/inne> [dostęp: 7.07.2024]. Badanie zostało zrealizowane w 2015 roku w ramach projektu: „Propagowanie alternatywnych metod rozwiązywania sporów”. Program Operacyjny: „Budowanie potencjału instytucjonalnego i współpraca w obszarze wymiaru sprawiedliwości/Poprawa skuteczności wymiaru sprawiedliwości”, w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009–2014, finansowanego ze środków funduszy norweskich oraz środków krajowych.

określić wartości przedmiotu sporu oraz o prawa niemajątkowe. W tych przypadkach mediatorzy również wskazywali, że stawki wynagrodzenia są niewspółmierne do zaangażowania mediatora w prowadzone postępowanie mediacyjne – m.in. ze względu na fakt, że w większości tego rodzaju mediacje były prowadzone w odniesieniu do spraw z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, które wymagały (i nadal wymagają) od mediatora szczególnego zaangażowania, wiedzy i umiejętności przy ich prowadzeniu.

Innym problemem podkreślanym przez respondentów wykonujących zawód mediatora był sposób rozliczania honorarium i wydatków związanych z prowadzonym postępowaniem mediacyjnym przez strony. Podnoszona argumentacja dotyczyła przede wszystkim czasu oczekiwania na pokrycie kosztów mediacji i nierzadko braku chęci ich uiszczenia przez strony, co powodowało przerzucenie trudu egzekucji na mediatora.

We wnioskach z przeprowadzonej diagnozy rekomendowano podniesienie wynagrodzenie mediatora w sprawach majątkowych z określoną wartością – zarówno dolnej, jak i górnej granicy oraz wprowadzenia możliwości samodzielnego ustalania dodatkowego honorarium w sprawach skomplikowanych, np. gospodarczych, o dużej wartości przedmiotu sporu. Zalecono również podniesienie stawek w sprawach o prawa majątkowe, bez określonej wartości przedmiotu sporu, oraz w sprawach niemajątkowych, poprzez uwolnienie ustawowej stawki i wprowadzenie tzw. konkurencji cenowej, przy założeniu prawnej regulacji jej wartości maksymalnej. Ponadto zaproponowano, w odniesieniu do problemów z egzekwowaniem należności za przeprowadzenie mediacji sądowej od stron, aby to sąd pokrywał jej koszt, tj. wynagrodzenie mediatora i zwrot wydatków związanych z prowadzonym postępowaniem mediacyjnym.

Część rekomendowanych zmian została ujęta w Rozporządzeniu, które obowiązuje od 1 lipca 2016 roku, a więc już ponad 8 lat. Podobnie jak poprzedni, tak i przedmiotowy akt wykonawczy określa wysokość honorarium mediatora (w tym stałego mediatora), za prowadzenie mediacji w sprawach cywilnych wszczętych na podstawie skierowania sądu i wydatki mediatora podlegające zwrotowi. Jak wskazał projektodawca, celem wprowadzonych zmian było zapewnienie wysokiej jakości usług mediacyjnych i zagwarantowanie, że mediacje ze skierowania sądu będą prowadzone przez wykwalifikowanych mediatorów; jak również przyciągnięcie najlepszych specjalistów i sprofesjonalizowanie usług mediacyjnych, przy jednoczesnym zapewnieniu dostępu do nich osobom niezamożnym (zwolnienie od kosztów sądowych i pokrycie kosztów mediacji z budżetu państwa w imieniu zwolnionej strony)¹⁴.

W Rozporządzeniu ustawodawca zdecydował się na podniesienie wynagrodzenie mediatora:

¹⁴ Uzasadnienie do projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z ... 2016 r., s. 1–2, <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//517/12284602/12348907/dokument227441.pdf> [dostęp: 7.07.2024].

a) jego dolnej (nie mniej niż 150,00 zł) i górnej (nie więcej niż 2000,00 zł) granicy – w sprawach majątkowych o określonej wartości przedmiotu sporu, nadal kształtując je jako 1% wartości przedmiotu sporu;

b) w sprawach, w których wartości przedmiotu sporu nie da się ustalić i w sprawach o prawa niemajątkowe do 150,00 zł za pierwsze posiedzenie mediacyjne i 100,00 zł za każde kolejne, przy czym określił, że łączna kwota honorarium nie może być wyższa niż 450,00 zł.

Mediator, podobnie jak w poprzednim stanie prawnym, może obecnie wnosić o zwrot udokumentowanych i niezbędnych wydatków poniesionych, w związku z prowadzeniem mediacji, w tym tych związanych z pokryciem kosztów wynajmu pomieszczenia niezbędnego do przeprowadzenia posiedzenia mediacyjnego w wysokości nieprzekraczającej 70,00 zł (za jedno posiedzenie); korespondencji, w kwocie nie wyższej niż 30,00 zł oraz zwrotu kosztów przejazdów, jeżeli prowadzi mediację poza swoim miejscem zamieszkania. Do w/w kwot mediator będący płatnikiem podatku od towarów i usług dolicza podatek VAT.

Powyższe oznacza, że od 8 lat (pomimo m.in. wzrostu średniego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej czy rosnącej inflacji bazowej) wynagrodzenie mediatora wynosi np.:

a) 150,00 zł za całość postępowania mediacyjnego w sporze, dla którego wartość została określona na poziomie 10 000,00 zł (a zatem wzrosło o 50,00 zł – 50%, w porównaniu do poprzedniego stanu prawnego obowiązującego od 10.12.2005 do 30.06.2016);

b) 500,00 zł, w sprawie o wartości przedmiotu sporu wyrażonej w kwocie 50 000,00 zł (co oznacza, że nie uległo zmianie w porównaniu do poprzedniego stanu prawnego);

c) 1000,00 zł, w odniesieniu do postępowania mediacyjnego, w sporze na kwotę 100 000,00 zł (a zatem – w przypadku tego typu sporów – nie uległo zmianie w porównaniu z poprzednim stanem prawnym);

d) 2000,00 zł, w sporze na kwotę 200 000,00 zł i każdą od niej wyższą (oznacza to, że przepisy Rozporządzenia wprowadziły zmianę i wzrost wynagrodzenia o 100% w przedmiotowych sprawach):

– ponownie, bez względu na liczbę odbytych posiedzeń mediacyjnych, czas ich trwania, koszt wynajmu pomieszczenia oraz ilość zużytych materiałów. Przy czym każda ze stron jest zobowiązana do zapłacenia mediatorowi odpowiednio wynagrodzenia w kwocie: 75,00 zł, 250,00 zł, 500,00 zł lub 1000,00 zł.

W sprawach o prawa majątkowe, w których wartości przedmiotu sporu nie da się ustalić, lub w sprawach o prawa niemajątkowe średnie honorarium mediatora (przy założeniu zorganizowania i przeprowadzenia średnio czterech posiedzeń mediacyjnych bez względu na czas trwania każdego z nich) wynosi 450,00 zł, a więc 225,00 zł od strony. W sytuacji konieczności zorganizowania każdego następnego posiedzenia powyżej czwartego mediator nie otrzymuje dodatkowego wynagrodzenia.

Razem z przedmiotową zmianą ustawodawca znowelizował również sposób realizacji należności mediatora za przeprowadzone mediacje sądowe¹⁵. Zgodnie z przepisem art. 93 k.s.s.c. obowiązującym w okresie od 2016 roku do 2019 roku należności mediatora za przeprowadzone postępowanie przyznawał i ustalał sąd lub referendarz sądowy, na podstawie jego wniosku i wystawionego rachunku lub faktury. Tak określona kwota winna była być wypłacona niezwłocznie, ze środków Skarbu Państwa. Wskazane rozwiązanie nie przyjęło się w praktyce. Długi czas oczekiwania przez mediatorów na wypłatę wynagrodzenia i uznaniowy sposób jego przyznawania oraz różna interpretacja w/w przepisów przez sądy skutkowały zmianą regulacji prawnych w zakresie mediacji¹⁶, które miały m.in. odciążyć sądy od obowiązku ustalania i wypłacania poniesionych kosztów mediatorowi, a zachęcić go do rozliczania się ze stronami we własnym zakresie. Nowelizacja przepisu art. 183⁵ k.p.c. pozwalała mu na pobranie należności za przeprowadzone postępowanie mediacyjne od stron. Sąd zaś ustalał i przyznawał je tylko wówczas, gdy przynajmniej jedna z nich była zwolniona z kosztów sądowych w zakresie obejmującym należności mediatora, a pozostałe nie wypłaciły mu przedmiotowych należności w całości. W praktyce oznaczało to, że w przypadku nieuregulowania kosztów mediacji (w tym wynagrodzenia) przez niezwolnione z nich strony, to na mediatorze spoczywał ciężar ich odzyskania na drodze odpowiedniego postępowania sądowego. Niestety w/w odzyskiwanie kwot rzędu 75,00 zł (1/2 wynagrodzenia mediatora z sumy 150,00 zł) – 500,00 zł (1/2 wynagrodzenia mediatora z sumy 1000,00 zł), przy dodatkowej konieczności ponoszenia kosztów postępowania nakazowego, a następnie egzekucyjnego, nie było opłacalne, co w konsekwencji nierzadko prowadziło do sytuacji, w których pomimo ustawowego obowiązku wynagradzania mediatorów za świadczone przez nich usługi, pracowali oni bezpłatnie, ponosząc przy tym koszty.

Taki stan prawny obowiązywał do 30 czerwca 2023 roku¹⁷. Ostatnią nowelizacją ustawodawca, dostrzegając w/w problem, zmienił m.in. przedmiotowy przepis art. 183⁵ k.p.c., nakładając:

a) na mediatora obowiązek pouczenia stron (przed przystąpieniem do postępowania mediacyjnego) o kosztach przedmiotowej procedury i sposobie pobrania należności;

b) na sąd – powinność zwrotu kosztów mediacji (wynagrodzenia i poniesionych wydatków), na podstawie wniosku mediatora, jeżeli należność z tego tytułu nie została mu wypłacona przez strony.

¹⁵ Ustawa z dnia 10 września 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wspieraniem polubownych metod rozwiązywania sporów (Dz.U. z 2015 r. poz. 1595).

¹⁶ Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469).

¹⁷ Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 614).

Co więcej, zmieniono przepis art. 98¹ k.p.c., zgodnie z którym do niezbędnych kosztów procesu zalicza się koszty mediacji prowadzonej na skutek skierowania przez sąd, jednak w kwocie nie wyższej niż suma przysługującego mediatorowi wynagrodzenia i wydatków podlegających zwrotowi zawiązanych z prowadzeniem mediacji określonych w Rozporządzeniu.

Analiza modyfikacji wprowadzanych przez ustawodawcę na przestrzeni lat w zakresie wynagrodzenia mediatora w mediacjach sądowych prowadzonych zgodnie z przepisami k.p.c. prowadzi do wniosku, że nowelizacja w/w przepisów miała charakter marginalny. Pomimo wydania nowego aktu wykonawczego w 2016 roku w sprawach o mniejszej wartości przedmiotu sporu wysokość wynagrodzenia zasadniczo nie uległa zmianie od czasu ich wprowadzenia, tj. od 2005 roku. Wzrosła bowiem o 50,00 zł w sprawach, dla których wartość przedmiotu sporu została określona na poziomie 10 000,00 zł czy z 1000,00 zł do maksymalnie 2000,00 zł w sporach na kwoty powyżej 100 000,00 zł. Nie uległa jednak modyfikacji w sporach na kwoty pomiędzy tymi wartościami, np. 50 000,00 zł czy 100 000,00 zł. Wzrosła wprawdzie o 100%, tj. do 2000,00 zł w sporach na kwotę 200 000,00 zł i każdą od niej wyższą, jednak nadal nie można mówić o uwzględnieniu w jej ramach chociażby nakładu pracy mediatora (w tym kwestii organizacyjno-technicznych, tj. organizacji spotkań przy uczestnictwie kilkunastu, a nawet kilkudziesięciu osób; zapoznania się z wielotomowymi aktami sprawy lub tylko samymi pismami procesowymi o znacznej objętości; czy przygotowania projektu ugody kolejnego zorganizowania), jakie w tego typu sprawach występują (np. są to często spory gospodarcze o złożonym charakterze, spory o zniesienie współwłasności z dużą liczbą uczestników, sprawy z zakresu prawa własności intelektualnej czy z branży IT). W sprawach o prawa majątkowe, w których wartości przedmiotu sporu nie da się ustalić, lub w sprawach o prawa niemajątkowe średnie wynagrodzenie mediatora wynagrodzenie również wzrosło nieznacznie maksymalne do kwoty 450,00 zł, przy jednoczesnym ograniczeniu limitu odpłatnych posiedzeń mediacyjnych w przedmiotowych sprawach maksymalnie do czterech. Co warte dostrzeżenia, częściej niż wysokość wynagrodzenia mediatora zmieniano (nie zawsze adekwatnie do potrzeb prowadzących postępowania mediacyjne) sposób jego rozliczenia.

Czy zatem ustawodawcy udało się zrealizować cele postawione sobie wraz z kolejnymi nowelizacjami w/w przepisów, jakimi było m.in. zapewnienie wysokiej jakości usług mediacyjnych, przyciągnięcie najlepszych specjalistów i sprofesjonalizowanie usług mediacyjnych? Czy aktualna wysokość wynagrodzenia mediatora jest adekwatna do posiadanych przez mediatora doświadczenia, kompetencji, jakości świadczonych przez niego usług, nakładu pracy czy chociażby aktualnej sytuacji gospodarczej? Ostatecznie zaś – czy aktualnie obowiązujące przepisy mają charakter regulacji kompleksowej?

Odpowiedzi na powyższe pytania są przeczące, ich uzasadnienie zaś zostało przedstawione w kolejnej części opracowania.

OCENA AKTUALNEGO WYNAGRODZENIA MEDIATORA W MEDIACJACH SĄDOWYCH, PROWADZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW K.P.C. – UWAGI *DE LEGE LATA*

Brak realnej aktualizacji Rozporządzenia odnoszącego się do wysokości wynagrodzenia mediatora w sprawach prowadzonych na podstawie przepisów k.p.c. budzi od lat w środowisku mediatorów wiele kontrowersji. Także niedawno wprowadzone, a wskazane wyżej zmiany, w zakresie określenia kosztów mediacji i sposobu ich rozliczania wywołują emocje w kręgach mediacyjnych, chociaż te ostatnie są jeszcze dość nowe (obowiązują od roku), żeby móc mówić o konkretnej praktyce środowiska czy ich interpretacji przez sądy.

Argumenty dyskredytujące obowiązujące przepisy w zakresie honorarium, podnoszone przez mediatorów są następujące i wskazują na¹⁸:

a) nieadekwatność postanowień Rozporządzenia do obecnych czasów m.in. poprzez nieuwzględnienie: wzrostu inflacji, czy wspomnianej wysokości przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, innych zmian gospodarczych, jak chociażby stały wzrost stawek związanych z wynajmem pomieszczeń na prowadzenie posiedzeń mediacyjnych (także w zależności od ich lokalizacji);

b) niezasadność utrzymywania tzw. sztywnych widełek wynagrodzenia mediatora, zarówno przy określonej wartości przedmiotu sporu w sprawach majątkowych, jak i przy braku określonej wartości przedmiotu sporu lub w sprawach niemajątkowych;

c) brak jasności co do kwestii kontynuowania przez mediatora postępowania mediacyjnego w przypadku nieokreślonej wartości przedmiotu sporu lub sprawy niemajątkowej, po wyczerpaniu limitu czterech posiedzeń mediacyjnych (kwota 450,00 zł) przy jednoczesnej deklaracji stron o chęci kontynuowania mediacji;

d) brak uwzględnienia nakładu pracy mediatora związanego z prowadzeniem określonego postępowania mediacyjnego m.in. w kwestii związanej z czasem i kosztami tzw. premediacji, czyli kontaktów (telefonicznych, emailowych, listowych) mediatora ze stronami w celu umówienia posiedzeń mediacyjnych; komunikacji ze stronami w trakcie prowadzenia postępowania mediacyjnego; związanych z przygotowaniem dokumentacji mediacyjnej, np. przygotowaniem projektu ugody mediacyjnej;

e) nieuwzględnienie możliwości podniesienia wynagrodzenia mediatora w związku z prowadzeniem przez niego mediacji w sporze o dużej złożoności;

f) brak określenia/doprecyzowania pojęcia (i czasu trwania) „posiedzenia mediacyjnego/sesji mediacyjnej” – co jest szczególnie istotne w przypadku, w którym zgodnie z przepisami mediatorowi przysługuje zwrot wydatków za wynajem

¹⁸ Informacje pochodzące z grupy dyskusyjnej na Facebooku: „Mediacja dla wszystkich” [dostęp: 7.07.2024].

pomieszczenia niezbędnego do przeprowadzenia postępowania mediacyjnego, w kwocie nieprzekraczającej 70,00 zł za jedno posiedzenie.

Co więcej, z doświadczenia praktycznego autorek wynika, że średni czas, jaki mediator przeznacz na przeprowadzenie jednego nieskomplikowanego postępowania mediacyjnego z udziałem dwóch–czterech osób (strony i ich pełnomocnicy) wynosi minimum 9–13 godzin. Na ten okres składają się:

a) „premediacja” (w ramach której nawiązuje kontakt ze stronami/pełnomocnikami stron, ustala telefonicznie, emailowo, listownie, często kilkukrotnie harmonogram przebiegu mediacji oraz listę osób biorących w niej udział, nierzadko zapoznaje się również z aktami sprawy), trwająca ok. 1–3 godziny;

b) 3–4 posiedzenia mediacyjne (w trakcie których prowadzi rozmowy wspólne i indywidualne ze stronami sporu), trwające ok. 1–1,5 godziny każde;

c) kontakt telefoniczny, emailowy pomiędzy prowadzonymi posiedzeniami mediacyjnymi w danej sprawie (ok. 1–2 godziny);

d) formalne zakończenie mediacji i sporządzenie protokołu, ewentualne sporządzenie projektu ugody i/lub uzgodnienie jej ostatecznej treści, zebranie podpisów pod przedmiotową ugodą, przekazanie dokumentów stronom oraz sądowi, co zajmuje kolejne 2–3 godziny i więcej.

W powyższym zestawieniu nie uwzględniono przy tym czasu, jaki mediator poświęca na podnoszenie swoich kwalifikacji zawodowych.

Analiza już tylko powyższych argumentów środowiska mediacyjnego i wykazanego średniego minimalnego czasu ok. 10 godzin pracy, jakie każdy mediator musi poświęcić na jedno postępowanie mediacyjne, prowadzi do wniosku, że aktualnie obowiązujące w tym zakresie przepisy nie są regulacją kompleksową, bowiem nie uwzględniają m.in.: kompetencji mediatora, nakładu wykonanej przez niego pracy czy aktualnej sytuacji gospodarczej.

W tym miejscu można wskazać, że aktualna stawka wynagrodzenia prawnika tylko za poradę prawną (nie zaś prowadzenie konkretnej sprawy) wynosi od 100,00 zł do 400,00 zł netto, a jej wartość wzrasta i wykracza poza wskazane ramy m.in. w zależności od problemu prawnego, stopnia skomplikowania sprawy, doświadczenia profesjonalisty czy miejsca jej udzielania¹⁹. Stawka za godzinę pracy psychologa w gabinecie prywatnym waha się zaś w granicach między 100,00 zł a 350,00 zł i podobnie jak w pracy prawnika zależy od wielu czynników²⁰.

Zestawienie powyższych wynagrodzeń ze wskazanym, uśrednionym czasem pracy mediatora, pozwala na wyliczenie, że w przypadku postępowania mediacyjnego, w którym ze względu na wartość przedmiotu sporu (lub jej brak) jego

¹⁹ Zob. np.: S. Machniewski, *Ile kosztuje porada prawna?*, <https://www.oferteo.pl/artykuly/ile-kosztuje-porada-prawna> [dostęp: 4.12.2024].

²⁰ Zob. np.: H. Dobrowolska, *Ile zarabia psycholog prywatnie? Sprawdzamy zarobki*, <https://kariersfera.pl/ile-zarabia-psycholog-prywatnie-sprawdzamy-zarobki/> [dostęp: 4.12.2024].

honorarium wynosi odpowiednio: 150,00 zł – 450,00 zł – 1000,00 zł – 2000,00 zł **za całość postępowania mediacyjnego**, co z kolei oznacza, że **realna wartość każdej godziny zegarowej jego pracy to odpowiednio: 15,00 zł – 45,00 zł – 100,00 zł – 200,00 zł**. Dla przypomnienia raz jeszcze należy podkreślić, że wraz ze wzrostem wartości przedmiotu sporu rośnie nierzadko stopień złożoności/skomplicowania sprawy, co wpływa na konieczność zwiększenia czasowego zaangażowania mediatora w dane postępowanie mediacyjne i powoduje spadek przyjętych wartości minimalnych każdej godziny pracy nawet o połowę. Co więcej, zgodnie z powołanymi we wprowadzeniu statystykami opracowywanymi rokrocznie przez Ministerstwo Sprawiedliwości²¹ większość spraw kierowanych do mediacji to te rozpatrywane przez sądy rejonowe (26 452 sprawy w 2023 roku przy 8023 spraw skierowanych do mediacji przez sądy okręgowe w tym samym okresie), w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza 100 000,00 zł (do 30 czerwca 2023 roku była to wartość do 75 000,00 zł). Oznacza to, że w mediacjach sądowych prowadzonych na podstawie przepisów k.p.c. dominują wynagrodzenia mediatora wahające się w granicach od 150,00 zł (ok. 15,00 zł i mniej za godzinę pracy) do 1000,00 zł (ok. 100,00 zł i mniej za godzinę pracy), przy czym ze względów wskazanych we wprowadzeniu niniejszego artykułu autorki pomijają w tym miejscu analizę problematyki wydatków ponoszonych przez mediatora, a związanych z prowadzeniem postępowań mediacyjnych. Porównanie wynagrodzenia usług świadczonych przez mediatorów, w tym stawki za godzinę zegarową ich pracy, z oferowanymi na rynku komercyjnym przez innych specjalistów (np. psychologów, porad/konsultacji prawnych udzielanych przez prawników) i ich wynagrodzeniem – stawką za godzinę świadczonych usług, potwierdza tylko, że praca tych pierwszych nie jest rekompensowana odpowiednio.

W zaistniałej sytuacji nie pomaga również fakt niejasności interpretacyjnych znowelizowanego ostatnio (bo w 2023 roku) przepisu art. 98¹ k.p.c., zgodnie z którym do niezbędnych kosztów procesu zalicza się koszty mediacji prowadzonej na skutek skierowania przez sąd, jednak w kwocie nie wyższej niż suma przysługującego mediatorowi wynagrodzenia i wydatków podlegających zwrotowi związanych z prowadzeniem mediacji określonych w Rozporządzeniu.

Część środowiska mediacyjnego, dokonując wykładni systemowej wskazanego przepisu, stoi na stanowisku, że pozwala on mediatorowi prowadzącemu mediację sądową na podstawie przepisów k.p.c. na pobranie wynagrodzenia wyższego (i określenie go ze stronami sporu w umowie o przeprowadzenie mediacji) niż wyrażone w Rozporządzeniu²². Podstawą do takiego stwierdzenia jest m.in.

²¹ Zob. przypis 3.

²² Zob. m.in.: K. Kurosz, A. Misiak, D. Wojnar, *Pieniądze dla mediatorów*, „Rzeczpospolita”, 1.08.2023; J. Świtluk, [w:] P. Rojek-Socha, *O mediacje ma być łatwiej – szykują się zmiany w procedurze cywilnej*, <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/mediacja-a-nowelizacja-procedury-cywilnej>

materialnoprawna zasada swobody umów mająca fundamentalne znaczenie dla obrotu prawnego i fakt, że skoro wysokość wynagrodzenia mediatora nie wpływa na koszty postępowania sądowego, to przepisy proceduralne, jakimi są te zawarte w art. 98¹ k.p.c., nie pozwalają na przeprowadzenie wniosku zakazującego stosowania normy prawa materialnego (a więc wskazanej zasady swobody umów), nadając im tym samym proceduralnego znaczenia. Część zaś (wraz z autorkami niniejszego artykułu), interpretując ów przepis, opierając się na wykładni językowej i celowościowej, wskazuje na niemożność rozliczenia mediacji sądowej poprzez przyznanie mediatorowi wynagrodzenia wyższego niż ustalone w powołanym akcie wykonawczym, m.in. właśnie ze względu na jego brzmienie, brak bezpośredniej delegacji ustawowej do ustalania innego niż określone w Rozporządzeniu honorarium mediatora oraz obowiązywanie przedmiotowego Rozporządzenia określającego przedmiotowe wynagrodzenie²³. Zdaniem autorek możliwość odmiennej interpretacji tych samych przepisów, a więc ich niejasność, nie sprzyja rozwojowi postępowania mediacyjnego i nie pozwala na jednoznaczne stwierdzenie, że ostatnia ich nowelizacja uwolniła stawki w zakresie wynagrodzenia mediatora.

Podsumowując dotychczasowe rozważania, wskazujemy, że marginalne i – co przedstawiono wyżej – nieprecyzyjne nowelizacje przepisów regulujących kwestie honorarium mediatora nie spełniają zakładanych przez ustawodawcę celów. Koncentrując się wyłącznie na obowiązujących stawkach wynagrodzenia²⁴, należy wyraźnie podkreślić, że ze względu na ich dezaktualizację i nieatrakcyjność w obecnych warunkach gospodarczych nie pozwalają one na przyciągnięcie najlepszych specjalistów. Wykonywanie zawodu mediatora tylko w nielicznych przypadkach w skali całej Polski stanowi jedyne lub podstawowe źródło utrzymania mediatora; w pozostałych licznych przypadkach – nawet w odniesieniu do wysokiej klasy specjalistów – jest wyłącznie dodatkowym źródłem dochodów, co znacząco wpływa na brak profesjonalizacji usług mediacyjnych. Wyjściem z sytuacji jest ponowne systemowe uregulowanie kwestii związanych z wykonywaniem zawodu mediatora, w tym problematyki wynagrodzenia za świadczone przez niego usługi.

nej,517623.html [dostęp: 8.07.2024]; R. Gładysz, *Opinia prawna w sprawie wysokości wynagrodzenia mediatora*, opublikowana na Facebooku Stowarzyszenia „Warto mediować” dn. 27.06.2023 r. [dostęp: 8.07.2024]; wypowiedzi J. Kaźmierczaka, J. Szczepkowskiego pochodzące z grupy dyskusyjnej na Facebooku: „Mediacja dla wszystkich” [dostęp: 7.07.2024]

²³ Tak np.: P. Marciniak – SSO i Koordynator ds. mediacji w Sądzie Okręgowym w Poznaniu, w liście skierowanym do mediatorów stałych przy Sądzie Okręgowym w Poznaniu z 14.03.2022 r. (sygn. pisma A-0137-21/22).

²⁴ Autorki wskazały we wprowadzeniu, że m.in. ze względu na ramy objętościowe pomijają w przedmiotowym opracowaniu analizę problematyki kompetencji mediatora – uwzględniających przestrzeganie przez niego określonych zasad etyki; zasad odpowiedzialności; czy wprowadzenia obowiązku stałego podnoszenia posiadanych wiedzy i umiejętności i braku odpowiednich regulacji w tym zakresie; ale są świadome faktu, że w/w zagadnienia również wpływają na wysokość jego wynagrodzenia.

KONIECZNOŚĆ WPROWADZENIA ZMIAN W REGULACJACH PRAWNYCH ODNOSZĄCYCH SIĘ DO WYNAGRODZENIA MEDIATORA W MEDIACJACH SĄDOWYCH, PROWADZONYCH W OPARCIU O PRZEPISY K.P.C. – POSTULATY *DE LEGE FERENDA*

Przedstawione wyżej problemy są wybranymi przez autorki przykładami potwierdzającymi brak kompleksowej regulacji prawnej w zakresie wynagrodzenia mediatora. W związku z tym w celu wyczerpującego uregulowania przedmiotowej problematyki i realnej realizacji przyjmowanych do tej pory (przy tej okazji) przez ustawodawcę założeń, uwzględniając zapewnienie dostępu do polubownych metod rozwiązywania sporów (w tym mediacji) wszystkim zainteresowanym – także osobom niezamożnym – postulatów formułowanych przez środowisko mediacyjne czy aktualnych warunków gospodarczych, autorki proponują przede wszystkim rozpoczęcie pracy i stworzenie rozwiązania systemowego. Uregulowanie bowiem wyłącznie kwestii honorarium, a zignorowanie innych pojawiających się problemów związanych z wykonywaniem zawodu mediatora, ponownie wprowadzi rozwiązania połowiczne, które nie będą służyć ani społeczeństwu korzystającemu z mediacji, Państwu, ani samym mediatorom. Z pewnością zaś nie wpłynie na profesjonalizację usług mediacyjnych w Polsce i nie przyczyni się do liczby prowadzonych mediacji (w tym mediacji sądowych).

W pierwszej kolejności ze względu na fakt, że Rzeczpospolita Polska należy do UE, ale przede wszystkim w związku z korzyściami (m.in. niepopelniania błędów poprzedników) i możliwością budowania własnego systemu opartego na dobrze funkcjonujących wzorcach, należy przeanalizować rozwiązania w zakresie systemu wynagradzania mediatorów w innych państwach członkowskich UE, przy uwzględnieniu jego pozycji prawnej w poszczególnych porządkach prawnych. Prawdopodobne jest, że wyniki tak przeprowadzonych badań pozwolą na zaproponowanie systemu wynagradzania polskich mediatorów za prowadzenie mediacji sądowych, który sprawdził się i dobrze funkcjonuje w Europie, a który będzie mógł zostać sprawdzony w realiach naszej gospodarki.

Analiza prawno-porównawcza i wyciągnięcie z niej odpowiednich wniosków nie może odbyć się bez efektywnego uregulowania zawodu mediatora w Polsce. Przystępując do pracy, prawodawca winien odpowiedzieć na pytania o charakter profesji mediatora (m.in. czy jest zawodem zaufania publicznego) i sposób, w jaki należy go unormować, aby rzeczywiście był wykonywany przez wysokiej klasy specjalistów, którzy wpłyną na podniesienie jego prestiżu i na upowszechnienie samej instytucji mediacji. W związku z tym należy rozstrzygnąć zasadnicze kwestie związane z: sformalizowaniem zawodu; formą współdziałania w jego ramach (np. poprzez ustanowienie samorządu zawodowego); podziałem na różne kategorie (grupy); przyjęciem jednolitych kryteriów przyjmowania do, wykonywania i usuwania z zawodu wraz z określeniem obowiązkowych standardów, zasad etycznych,

które mediator zobowiązuje się przestrzegać; sformułowaniem jednolitych zasad odpowiedzialności i wprowadzeniem obowiązku ubezpieczenia w związku ze świadczonymi usługami; czy podnoszenia kompetencji.

Co więcej, przy okazji wprowadzania rozwiązań systemowych należałoby podjąć odważne decyzje w zakresie niefunkcjonującego i nieefektywnego Krajowego Rejestru Mediatorów²⁵ – projektu, którego głównym założeniem była profesjonalizacja zawodu mediatora poprzez stworzenie publicznego rejestru zastępującego listy stałych mediatorów oraz listy przekazywane przez organizacje pozarządowe do prezesów sądów okręgowych. Niestety, przyjęte założenia (skonsultowane z wybranymi grupami mediatorów, nie zaś z całym środowiskiem) oraz podjęte w jego ramach działania (jak chociażby opracowanie niejasnych kryteriów wpisu do rejestru czy wprowadzenie certyfikacji zawodu mediatora, które miały być, ale ostatecznie nie stały się podstawą wpisu mediatora do przedmiotowego rejestru) są nietrafione. Zgodnie z ostatnimi informacjami dostępnymi na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości obecnie prowadzony jest pilotaż, po którym Ministerstwo dokona oceny przebiegu działań pilotażowych, efektywności przyjętych rozwiązań informatycznych, ich użyteczności i opublikuje wnioski z raportu podsumowującego działania pilotażowe²⁶. Pozostaje zatem żywić nadzieję, że prawodawca wyciągnie wnioski z poprzednich aktywności i podejmie kolejną, tym razem bardziej przemyślaną próbę profesjonalizacji zawodu mediatora.

Powyższe działania wymagają jednak otwartości na współpracę z różnymi grupami zawodowymi, elastyczności w podejściu do proponowanych rozwiązań, chęci i podjęcia rzeczywistego trudu zbudowania rozwiązania systemowego oraz realnego zaangażowania się w zrozumienie przedmiotowej problematyki i czasu, a co najważniejsze zainwestowania środków finansowych. Autorki wierzą jednak, że legislator chcąc uczynić wymiar sprawiedliwości wydolnym, zapewnić każdemu obywatelowi faktyczny dostęp do niego (m.in. poprzez udział w postępowaniach mediacyjnych) i powszechnie wykorzystać instytucję mediacji do efektywnego rozwiązywania sporów, zdecyduje się na podjęcie tak określonego wyzwania, widząc w nim skuteczne rozwiązanie związane z funkcjonowaniem sądownictwa.

²⁵ Projekt „Upowszechnienie alternatywnych metod rozwiązywania sporów poprzez podniesienie kompetencji mediatorów, utworzenie Krajowego Rejestru Mediatorów (KRM) oraz działania informacyjne”, współrealizowany przez Ministerstwo Sprawiedliwości w latach 2020–2023. Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, w ramach działania 2.17. „Skuteczny wymiar sprawiedliwości”. Szerzej na temat projektu zob. m.in. strona Projektu: <https://krm.gov.pl/o-projekcie> [dostęp: 7.07.2024]; P. Rojek-Socha, A. Patryk, *Kończą się prace nad Krajowym Rejestrem Mediatorów, ale Sejm może nie zdążyć*, <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/krajowy-rejestr-mediatorow-kiedy-zacznie-dzialac,521656.html> [dostęp 4.12.2024].

²⁶ Ministerstwo Sprawiedliwości, *Pilotaż Krajowego Rejestru Mediatorów – zakończenie przyjmowania wniosków z 26.06.2024 r.*, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/pilotaż-krajowego-rejestru-mediatorow--zakonczenie-przyjmowania-wnioskow> [dostęp: 4.12.2024].

Na umiarkowany optymizm w tym zakresie pozwala fakt zorganizowania przez Ministerstwo Sprawiedliwości spotkań z dużą grupą przedstawicieli środowiska mediatorów, a także sędziami i prawnikami, w ramach Otwartego Dialogu na Rzecz Mediacji²⁷. Czas jednak pokaże, czy zgłoszone liczne postulaty zmian zostaną wykorzystane do ich realnego wprowadzenia, czy ponownie, jak to już miało miejsce w przeszłości, zostaną zapomniane.

Do tego czasu autorki na podstawie dokonanej analizy wybranych zagadnień proponują następujące rozwiązania w zakresie regulacji prawnych odnoszących się do wynagrodzenia mediatora w mediacjach sądowych, prowadzonych na podstawie przepisów k.p.c.:

a) doprecyzowanie przepisu art. 98¹ k.p.c. w celu wyeliminowania wątpliwości możliwości dowolnego ustalania honorarium mediatora z tytułu prowadzonej mediacji sądowej, przy jednoczesnej nowelizacji Rozporządzenia;

b) pozostawienie przepisu art. 183⁵ k.p.c. pozwalającego na zwrot mediatorowi wynagrodzenia nieuiszczonego przez strony ze środków Skarbu Państwa;

c) zmianę Rozporządzenia i wprowadzenie jednolitych zasad, w tym:

- usunięcie podziału wynagrodzeń przyznawanych w zależności od charakteru sprawy spornej (majątkowa o określonej lub nieokreślonej wartości przedmiotu sporu, niemajątkowa);
- wprowadzenie pojęcia posiedzenia mediacyjnego (prowadzonego tak w formie stacjonarnej, jak i online), przez które należy rozumieć godzinę zegarową pracy mediatora ze stronami lub pracy indywidualnej z jedną ze stron;
- wprowadzenie zasady tzw. podwyżki inflacyjnej, czyli corocznej waloryzacji wynagrodzeń określonych w Rozporządzeniu (wysokość waloryzacji zostałaby oparta na wskaźniku inflacji, który podaje Główny Urząd Statystyczny);
- przyjęcie stawki za „premediacje” w kwocie 300,00 zł (tj. 150,00 zł od strony) wypłacanej przez nie na podstawie rachunku lub fvat wystawianego przez mediatora po wszczęciu mediacji, ale nie później niż przed pierwszym posiedzeniem mediacyjnym, warunkującym przeprowadzenie postępowania (przy założeniu, że działania podejmowane przez mediatora w tym zakresie, a opisanej wyżej w niniejszej publikacji, zajmują mu min. 1–3 godziny, oznacza to, że godzina pracy mediatora w ramach „premediacji” to średnio kwota 100,00 zł);
- wprowadzenie stawki rynkowej za godzinę zegarową pracy mediatora, w tym także za każde posiedzenie mediacyjne, na poziomie 150,00 zł – 250,00

²⁷ Ministerstwo Sprawiedliwości, *Otwarty dialog na rzecz mediacji – znamy już postulaty środowiska mediacyjnego z 27.08.2024 r.*, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/otwarty-dialog-na-rzecz-mediacji> [dostęp: 4.12.2024]; Ministerstwo Sprawiedliwości, *Otwarty dialog na rzecz mediacji – podsumowanie z 17.10.2024 r.*, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/otwarty-dialog-na-rzecz-mediacji---podsumowanie> [dostęp: 4.12.2024].

zł – 350,00 zł – 450,00 zł (wysokość stawki zależałyby od wykształcenia – w zakresie mediacji – mediatora, posiadanych przez niego kompetencji czy doświadczenia w prowadzeniu postępowań mediacyjnych; przy czym takie określenie wynagrodzenia mogłoby być czynnikiem motywującym do podejmowania decyzji o podnoszeniu swoich kompetencji przez początkujących mediatorów);

- precyzyjne ustalenie kryteriów w w/w zakresie pozwalające na przyjęcie przez poszczególnych mediatorów zaproponowanych stawek; a w związku z tym przeformułowanie przepisu art. 183⁵ k.p.c. § 4, w którym mediator miałby nadal obowiązek pouczenia stron o szacowanych kosztach (na etapie „premediacji” powinien określić szacowaną liczbę godzin – minimalną i maksymalną, które poświęci na przeprowadzenie danego postępowania mediacyjnego i stawkę za godzinę swojej pracy, wskazaną w Rozporządzeniu) przed przystąpieniem do postępowania mediacyjnego i sposobie pobrania należności;
- wprowadzenie wzoru prostego kosztorysu, który mediator byłby zobowiązany dołączyć do protokołu i przedłożyć stronom oraz sądowi, przed wystawieniem rachunku lub faktury VAT; a w związku z tym dodanie w art. 183⁵ k.p.c. § 5, w którym ustawodawca zobowiązałby mediatora do sporządzenia takiego dokumentu według dostępnego wzoru, przed pobraniem wynagrodzenia.

Zaproponowane rozwiązania pozwalają na częściowe uwolnienie stawek wynagrodzenia mediatora, przy uwzględnieniu jednego z koronnych argumentów Ministerstwa Sprawiedliwości, pojawiającego się w przedmiotowej dyskusji na przestrzeni lat, a odnoszącego się do statusu materialnego uczestników postępowań sądowych. Uwolnienie stawek wynagrodzenia mediatora w przypadku mediacji sądowych poza samym mediatorem powinno, mimo wszystko, uwzględniać także zasobność portfeli uczestników takiego postępowania, w taki sposób, aby godziwie wynagradzać prowadzącego owe postępowanie, a jednocześnie, aby nie odbierać obywatelom możliwości skorzystania z polubownych metod rozwiązywania sporów w ramach szeroko rozumianego dostępu do wymiaru sprawiedliwości (skoro mediacja jest alternatywą, a nie obowiązkiem).

WNIOSKI

Zdaniem auterek przeprowadzona analiza wybranych zagadnień mających wpływ na wysokość wynagrodzenia mediatora pozwala na stwierdzenie, że w sporach, w których podstawą do prowadzenia mediacji są przepisy k.p.c., nie jest ono uregulowane kompleksowo, a jego wysokość nie jest adekwatna do posiadanych przez mediatora doświadczenia, kompetencji, jakości świadczonych przez niego usług, nakładu pracy wykonywanej w toku prowadzenia mediacji oraz aktualnej

sytuacji gospodarczej. Co więcej, przedstawiły ewolucję przepisów w zakresie wynagrodzenia mediatora według określonych kryteriów i przeanalizowały obecnie obowiązujące. Sformułowały przy tym uwagi *de lege lata*, wskazując na dezaktualizację obecnego stanu prawnego w tym zakresie, poprzez nieuwzględnienie przez ustawodawcę m.in. aktualnych wartości współczynników gospodarczych czy obecnie funkcjonujących stawek wynagrodzeń innych podobnych mediatorowi profesjonalistów na rynku usług w Polsce. Autorki przygotowały ponadto własne ogólne postulaty *de lege ferenda* w zakresie zmiany przepisów regulujących wynagrodzenie mediatora, polegające na częściowym uwolnieniu związanych z nim stawek. Podkreśliły przy tym, że analizowana materia wymaga szerszego opracowania, z uwzględnieniem chociażby kwestii wydatków ponoszonych przez mediatora w związku ze świadczonymi przez niego usługami, konieczności podnoszenia przez niego kompetencji czy uwzględnienia wniosków płynących z analizy prawnoporównawczej przedmiotowej problematyki w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej. Co więcej, zaproponowane postulaty mają stanowić podstawę do dalszej dyskusji w środowisku i wypracowania konkretnego rozwiązania w tym zakresie.

Jednocześnie autorki zdają sobie sprawę z faktu, że w trakcie procesu legislacyjnego nad tak sformułowanymi postulatami prawodawca mierzyłby się z wieloma wyzwaniem w tym zakresie: przygotowania precyzyjnych kryteriów, na podstawie których poszczególni mediatorzy przyjęliby zaproponowane w Rozporządzeniu stawki; opracowania wzoru uproszczonego kosztorysu; oszacowania kosztów wprowadzanych zmian do budżetu Państwa (konieczność wypłacenia mediatorowi wynagrodzenia według przyjętych w nowym Rozporządzeniu stawek, w przypadku nieuiszczenia ich przez strony/jedną ze stron sporu). Jednak wykorzystanie mechanizmu szerokich konsultacji społecznych i wyjście z taką inicjatywą do środowiska mediacyjnego z pewnością byłoby nie tylko pomocne i efektywne, ale wpłynęłoby na ponowne zaistnienie mediacji w przestrzeni publicznej, a co za tym idzie jej upowszechnienie.

Uprawnione wydaje się więc stwierdzenie, że przynajmniej częściowe uwolnienie stawek za świadczone usługi mediacyjne i przyjęcie wartości zbliżonych do rynkowych, a następnie rzetelna praca nad systemowym unormowaniem kwestii zawodu mediatora sprawią, że jego wynagrodzenie w sporach, w których podstawą do prowadzenia mediacji są przepisy k.p.c., zostanie uregulowane kompleksowo, a jego wysokość będzie adekwatna do posiadanych przez mediatora doświadczenia, kompetencji, jakości świadczonych przez niego usług, nakładu wykonywanej pracy oraz aktualnej sytuacji gospodarczej.

BIBLIOGRAFIA

LITERATURA

- Antolak-Szymanski K., Piaskowska O.M., *Mediacja w postępowaniu cywilnym. Komentarz*, Warszawa 2017.
- Białęcki M., *Mediacja w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2012.
- Bobrowicz M., *Mediacja. Jestem za*, Warszawa 2008.
- Cetera M., Tabernacka M., *Leksykon mediacji*, Warszawa 2023.
- Cyrol T., Fuchs D., *Mediacja cywilna. Komentarz*, Warszawa 2022.
- Czapska J., Pleszka K., Araszkiewicz M., Pękala M. (red.), *Mediacja: Teoria, normy, praktyka*, Warszawa 2017.
- Czapska J., Szelań-Dylewski M. (red.), *Mediacje w prawie*, Kraków 2014.
- Dobrowolska H., *Ile zarabia psycholog prywatnie? Sprawdzamy zarobki*, <https://karierosfera.pl/ile-zarabia-psycholog-prywatnie-sprawdzamy-zarobki/> [dostęp: 4.12.2024].
- Gładysz R., *Opinia prawna w sprawie wysokości wynagrodzenia mediatora*, opublikowana na Facebooku Stowarzyszenia „Warto mediuwać” dn. 27.06.2023 r. [dostęp: 8.07.2024].
- Gmurzyńska E., Morek R. (red.), *Mediacje. Teoria i praktyka*, Warszawa 2018.
- Gmurzyńska E., *Rola prawników w alternatywnych metodach rozwiązywania sporów*, Warszawa 2014.
- Indan-Pykno L., Indan-Pykno M., *Metodyka pracy i odpowiedzialność zawodowa mediatora w postępowaniu mediacyjnym*, Warszawa 2022.
- Kalisz A., Zienkiewicz A., *Mediacja w sprawach gospodarczych jako narzędzie wspierające sukces w biznesie*, Warszawa 2020.
- Kurosz K., Misiak A., Wojnar D., *Pieniądże dla mediatorów*, „Rzeczpospolita”, 1.08.2023.
- Machniewski S., *Ile kosztuje porada prawna?*, 14.06.2024, <https://www.oferteo.pl/artykuly/ile-kosztuje-porada-prawna> [dostęp: 4.12.2024].
- Marciniak P., SSO i Koordynator ds. mediacji w Sądzie Okręgowym w Poznaniu, w liście skierowanym do mediatorów stałych przy Sądzie Okręgowym w Poznaniu z 14.03.2022 r. (sygn. pisma A-0137-21/22).
- Ministerstwo Sprawiedliwości, *Otwarty dialog na rzecz mediacji – znamy już postulaty środowiska mediacyjnego z 27.08.2024 r.*, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/otwarty-dialog-na-rzecz-mediacji> [dostęp: 4.12.2024].
- Ministerstwo Sprawiedliwości, *Otwarty dialog na rzecz mediacji – podsumowanie z 17.10.2024 r.*, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/otwarty-dialog-na-rzecz-mediacji---podsumowanie> [dostęp: 4.12.2024].
- Ministerstwo Sprawiedliwości, *Pilotaż Krajowego Rejestru Mediatorów – zakończenie przyjmowania wniosków z 26.06.2024 r.*, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/pilotaz-krajowego-rejestru-mediatorow--zakonczenie-przyjmowania-wnioskow> [dostęp: 4.12.2024].
- Ministerstwo Sprawiedliwości, *Postępowanie mediacyjne w świetle danych statystycznych. Sądy rejonowe i okręgowe w latach 2006–2013*, <https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/publikacje/> [dostęp: 7.07.2024].
- Mysłińska D., *Mediator w polskim porządku prawnym*, Warszawa 2018.
- Raport Końcowy z badania pt. „Diagnoza stanu stosowania mediacji oraz przyczyn zbyt niskiej w stosunku do oczekiwanej popularności mediacji”, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/inne> [dostęp: 7.07.2024].
- Rojek-Socha P., *O mediacje ma być łatwiej – szykują się zmiany w procedurze cywilnej*, <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/mediacja-a-nowelizacja-procedury-cywilnej,517623.html> [dostęp: 8.07.2024].

- Rojek-Socha P., Patryk A., *Kończą się prace nad Krajowym Rejestrem Mediatorów, ale Sejm może nie zdążyć*, <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/krajowy-rejestr-mediatorow-kiedy-zacznie-dzialac.521656.html> [dostęp: 4.12.2024].
- Skroczka M.J., Zemke-Górecka A., *Instytucja mediacji w polskim porządku prawnym – jej rozwój i przyszłość w sporach z zakresu prawa cywilnego*, „Palestra” 2019, nr 11–12.
- Zienkiewicz A., *Studium mediacji. Od teorii ku praktyce*, Warszawa 2019.

AKTY PRAWNE

- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 czerwca 2016 r. w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym (Dz.U. z 2016 r. poz. 921).
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 30 listopada 2005 r. w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym (Dz.U. 2005 r. Nr 239, poz. 2018 ze zm.).
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tj. Dz.U. z 2023 r. poz. 1550 ze zm.).
- Ustawa z dnia 10 września 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wspieraniem polubownych metod rozwiązywania sporów (Dz.U. z 2015 r. poz. 1595).
- Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tj. Dz.U.2024.0.959 ze zm.).
- Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2005 r. Nr 172, poz.1438).
- Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469).
- Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 614).

INNE

- Grupa dyskusyjna na Facebooku: „Mediacja dla wszystkich” [dostęp: 7.07.2024].
- PIT.pl, *Minimalne wynagrodzenie w 2024/2025 roku*, <https://www.pit.pl/wynagrodzenie-minimalne/> [dostęp: 7.07.2024].
- PIT.pl, *Wynagrodzenie minimalne*, <https://www.pit.pl/wynagrodzenie-minimalne/archiwum-wynagrodzenie-minimalne-923042> [dostęp: 7.07.2024].
- Rządowe Centrum Legislacji, *Uzasadnienie do projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z ... 2016 r.*, <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs/517/12284602/12348907/dokument227441.pdf> [dostęp: 7.07.2024].
- Strona Projektu Krajowy Rejestr Mediatorów, <https://krm.gov.pl/o-projekcie> [dostęp: 7.07.2024].
- Wypowiedzi J. Kaźmierczaka, J. Szczepkowskiego, „Mediacja dla wszystkich” [dostęp: 7.07.2024].

ABSTRACT

Due to the development of court mediation conducted on the basis of the provisions of the Code of Civil Procedure and the lack of significant amendment to the provisions relating to the mediator's remuneration for the services provided, the authors of the study ask whether the remuneration in question is adequate to the mediator's experience, competences (knowledge, skills, responsibility), quality and workload (including the amount of working time devoted to a given case

being subject of mediation proceedings) and the current economic situation? And if not, how should the mediator's remuneration be regulated to including the above-mentioned elements? Therefore, authors analyze the issue, formulating a hypothesis that the mediator's remuneration in disputes in which the basis for conducting mediation are the provisions of the Code of Civil Procedure is not regulated comprehensively, and its amount is not adequate to the mediator's experience, competences, quality of the services she/he provides, workload and the current economic situation. Based on the adopted hypothesis, considering the volume of the study, the authors indicate that the purpose of this argument is, firstly, to present the evolution of the regulations regarding mediator's remuneration, analysis of the currently applicable regulations and presentation of *de lege lata* comments. Secondly, the formulation of *de lege ferenda* demands regarding changes to the regulations governing the mediator's remuneration, so that the study in question, apart from its scientific and research nature, also has practical and cognitive value for both science and practice. They leave outside the scope of considerations the issues of the mediator's competences and the system/method of confirming them, as well as the issue of the expenses incurred by him related to acquiring and improving his qualifications or conducting mediation proceedings (referring to them only in a fragmentary way where they consider it necessary). This proposed approach to the topic (for which the following methods were used: dogmatic-legal - to analyze specific provisions of law, theoretical-legal - used to analyze the above-mentioned issues based on the views of the doctrine, including their own, and sociological - used to examine the functioning of the analyzed issue in practice) assumes that the presented issues will allow not only to conduct extended research (due to the Republic of Poland's membership in the European Union, including a legal and comparative analysis of the issue of mediator's remuneration in other EU Member States), but also to return to the nationwide discussion (which in mediator circles has been conducted for years), and above all, it will have a real impact on changing the regulations regarding the mediator's remuneration in connection with the services he provides.

Keywords: Alternative Dispute Resolution (ADR); mediation; remuneration; mediator